

Stockholms universitet
Rektor

Anders Mellstrand
BESLUT

2005-06-09
Reg.nr 31-1801-05

Anmälan mot Stockholms universitet angående ändrad utbildningsplan för psykologprogrammet

Anmälan

NN har i en anmälan till Högskoleverket ifrågasatt om psykologiska institutionen vid Stockholms universitet har rätt att ålägga studenter att läsa 220 poäng för att erhålla psykologexamen på psykologprogrammet som endast omfattar 200 poäng. Hon har anfört följande. För några år sedan genomförde institutionen förändringar i kursupplägget för psykologprogrammets tio terminer. För dem som läst hela psykologprogrammet utan avbrott har detta inte inneburit några problem. För dem som däremot återupptar sina studier efter ett längre studieuppehåll har det visat sig bli ytterst bekymmersamt. För dessa studenter har den nya utbildningsordningen "hunnit ikapp" den gamla och institutionen tillhandahåller inte någon övergångsplan mellan de två kursuppläggen. Institutionen kräver att de studenter som återvänder efter sitt studieuppehåll, och som tidigare studerat enligt den gamla studieplanen, skall anpassa sig till det nya kursupplägget. Det innebär att studenter som egentligen befinner sig på de högre terminerna måste läsa in kurser på psykologprogrammets tidigare terminer för att få behörighet till den termin som de avsett att påbörja. Studenterna åläggs således att läsa in fler poäng än vad psykologprogrammet utgör, i vissa fall kurser som sammantaget utgör upp emot 20 extra poäng. Detta innebär att studenter måste läsa 205-220 poäng i stället för 200 poäng, ökade studieskulder och försenad examen. Psykologiska institutionen förefaller handfallna i frågan. Det verkar som om institutionen genomfört den nya studieplanen utan att ta hänsyn till hur det drabbar flera av studenterna, trots att studieuppehåll tillhör vanligheterna på en så lång utbildning. Det finns skäl att misstänka att institutionen inte velat eller kunnat hantera det extra arbete och ekonomiska åtagande det innebär att erbjuda övergångskurser, utan lagt över det ansvaret på den enskilde studenten. Därtill med en maktfullkomlighet och ovilja till dialog som finns skäl att ifrågasätta. Institutionen borde ha informerat berörda studenter med beviljat studieuppehåll

BESLUT

2005-06-09

Reg.nr 31-1801-05

Sid 2

om konsekvenserna av kursomläggningen för att ge dem en chans att överväga möjligheten att återuppta studierna tidigare och på så sätt "hinna före" övergången till den nya studieplanen. Efter sitt studieuppehåll skulle hon ha fortsatt att läsa på termin sex. Hon hade innan studieuppehållet avslutat en fempoängkurs och skulle nu läsa de resterande 15 poängen (yrkespraktik). Hon uppmanades då att läsa in kurser på termin tre, fyra och fem om sammanlagt 20 poäng innan hon fick fortsätta sina studier. Hon läste fem poäng och blev slutligen beviljad att påbörja praktikperioden. Institutionen menar att hon måste läsa in ytterligare ca 15 poäng nya kurser till hösten. Hon får inget besked om vilken terminsgrupp hon egentligen tillhör. Den kursansvariga hon varit i kontakt med har ingen plan för hur hennes kurs kan anpassas till dem som redan läst stora delar av kursen. Hon vet inte hur många poäng institutionen anser att hon bör läsa. Detta gör det svårt för henne att planera studierna och hennes framtid blir ekonomiskt osäker. Det är hennes förhoppning att det för Högskoleverket framstår som rimligt att psykologiska institutionen endast skall kunna ålägga studenter att uppfylla de examenskriterier om 200 poäng som anges i den utbildningsplan de blivit antagna till och att det finns möjlighet för Högskoleverket att verka för studenternas sak.

Utredning

Universitetets yttrande

Högskoleverket har anmodat Stockholms universitet att yttra sig över anmälan. Stockholms universitet har genom studierektorn vid psykologiska institutionen avgett följande yttrande.

"Höstterminen 2002 infördes en ny kursplan för psykologutbildningen vid Stockholms universitet. Syftet med förändringen var att modernisera utbildningen och göra den mer anpassad till vad psykologyrket idag kräver. De största förändringarna ligger på utbildningens fem första terminer. I samband med kursplaneändringen infördes inga formella övergångsregler, vilket har bekräftats av prefekt Lars-Göran Nilsson och dåvarande studierektor Bo Heffler.

För att studenten skall kunna ta ut psykologexamen krävs hela kurser. Under senaste året har vi sett att omläggningen får konsekvenser för en del av de studenter som har studieuppehåll före termin sex. I princip handlar det om tre 5-poängskurser som blir problematiska. Dels Barn i grupp som ingår i kurs 5 grupppsykologi. Barn i grupp är en ny kurs. Dels kurs Arbets- och organisationspsykologi på termin 4, denna ingår i kurs 8 och resterande delar (17 poäng) kommer på psykologlinjens sjunde och åttonde termin. Denna kurs utökades och fick ett större poängantal i den nya kursplanen. Slutligen handlar det om 5 poäng i grundläggande psykoterapi som nu ligger på den femte terminen på linjen. Tidigare låg detta på termin 7. Resterande delar av psykoterapikursen ligger på termin 7, 8 och 9.

Som framgår av de handlingar NN har skickat har vi diskuterat detta. Jag har också varit i samtal med Bengt Johansson på juridiska fakultetskansliet i frågan.

Därefter har det diskuterats med institutionsledningen och ansvariga lärare på linjen.

Vår hållning är följande:

Kursen Barn i grupp kan ekvivaleras mot de extra 5 poäng i sociologi som studenter från tidigare studieordningen har. Sociologin var tidigare 10 poäng och är numera 5. Beslut om ett sådant tillgodoräknande görs av momentansvarig Ann-Charlotte Smedler.

Arbets- och Organisationspsykologi på termin 4 ger nödvändiga förkunskaper till resterande del på termin 8 och måste läsas innan den kursen påbörjas.

Detta är också fallet med de 5 poäng i grundläggande psykoterapi som nämnts ovan. Kursen behövs inför termin 6 då studenterna skall välja vilken fördjupningsinriktning de vill läsa på psykoterapikursen (kognitiv beteendeterapi eller psykodynamisk terapi).

För en del studenter kan det också bli aktuellt att diskutera en komplettering i metod. Individuell provning görs där av momentansvarig Ann-Charlotte Smedler och detta har vi i de flesta fall löst smidigt för den enskilde studenten.

I stort sett innebär detta att studenten kan komma att läsa 10 poäng för mycket, dvs. 210 poäng. Vi har synnerligen högpresterande och oftast mycket studiemotiverade studenter så för de allra flesta utgör detta inget som helst problem. Men frågan är ju av principiellt viktig natur. I den nya kursplanens åttonde och nionde termin ligger 2 st. 5-poängsblock för individuell fördjupning (kurs 10 i nya kursplanen). Tanken bakom denna kurs är att studenten skall kunna utveckla delar som han/hon är intresserad av inför sin yrkeskarriär. Vi har diskuterat om de studenter som vill använda "de 10 överblivna poängen" från sin gamla studieplan för att tillgodoräkna sig de 2 fördjupningsblocken skall få göra detta. Detta nämnde jag också som en möjlighet för NN då hon sökte upp mig. Efter detta har frågan också diskuterats med Jerker Dahne på enheten för examensärenden.

Man kan då resonera på följande sätt : ta 5 poäng från den gamla kurs 2, som har minskat i den nya planen, (den låg tidigt i utbildningen och innehöll allmän psykologi 1+2, samt experimentell psykologi och fysiologisk psykologi) och tillgodoräkna dessa poäng som kurs 10 (i den nya planen) och kalla detta "fördjupning". Syftet med kurs 10 i den nya kursplanen är: "att den studerande efter avslutad kurs skall ha förvärvat fördjupade kunskaper inom två områden av psykologin eller andra ämnen som kan vara av relevans för det framtida yrket som psykolog". Vår uppfattning efter att noggrant ha tänkt igenom frågan är att ett sådant tillgodoräknandeförfarande är olämpligt . De 10 fördjupningspoängen skall ge möjlighet till fördjupning och bör behållas. Konsekvensen av detta blir att vissa studenter, som i NNs fall, kommer att få läsa 210 poäng i stället för 200 i sin

psykologutbildning. Kurserna förlängs alltså med 5 % då hon gjort två studieuppehåll pga. graviditet och barnledighet.

NN påbörjade sin utbildning redan höstterminen 1999, hon har sedan dess haft 2 studieuppehåll. Hon gör nu sin sjätte termin på utbildningen och gör under innevarande termin sin psykologpraktik på deltid. Jag bifogar ansökningar om studieuppehåll samt aktuellt Ladokutdrag

Finner Högskoleverket vid sin granskning att vi med detta har begått ett fel skall vi givetvis göra en omprövning av NNs ärende. Vi kommer också att införa övergångsbestämmelser och utforma dessa i enlighet med Ert yttrande.”

Anmälares svar

NN har beretts tillfälle att yttra sig.

Högskoleverkets bedömning

Övergångsbestämmelser

I 6 kap. 9 § andra stycket högskoleförordningen (1993:100) stadgas sedan den 1 januari 2005 att det i utbildningsplanen skall anges de övergångsbestämmelser och övriga föreskrifter som behövs. Lärosätena har som en följd av sin rätt att meddela föreskrifter även rätt att utfärda övergångsbestämmelser till dessa. Denna rätt har numera förtydligats i högskoleförordningen.

När universitetet införde en ny utbildningsplan för psykologutbildningen 2002 utfärdade det inte några övergångsbestämmelser till denna. Universitetet borde vid tiden för beredningen av den nya utbildningsplanen bl.a. ha analyserat vilka konsekvenser den skulle komma att få för de studenter som sökt och beviljats studieuppehåll. Denna konsekvensanalys borde ha resulterat i övergångsbestämmelser till ledning för hur uppkomna problem till följd av övergången från den gamla utbildningsplanen till den nya skulle lösas. Dessa övergångsbestämmelser borde lämpligen ha trätt ikraft i anslutning till den nya utbildningsplanen. Bristen på förutsebarhet som avsaknaden av övergångsbestämmelser gett upphov till innebär en rättsosäkerhet för berörda studenter. Högskoleverket förutsätter att universitetet snarast möjligt inför de övergångsbestämmelser som behövs.

NNs situation

Enligt 6 kap. 15 § högskoleförordningen skall student som uppfyller fordringarna för examen på begäran få examensbevis av högskolan.

NN har ifrågasatt universitetets krav att hon måste läsa 220 poäng för att få en examen på 200 poäng.

Universitetet har anfört att utbildningen behövde moderniseras och att den nya utbildningsplanen blev en följd av detta arbete. Vidare har universitetet anfört att en konsekvens av den nya utbildningsplanen blir att vissa studenter kommer att behöva läsa fler poäng än de 200 som enligt examensordningen krävs för psykologexamen. Universitetet har rätt att när så krävs göra förändringar i

BESLUT

2005-06-09

Reg.nr 31-1801-05

Sid 5

utbildningsplanen. Högskoleförordningen ger inte någon rätt för studenter att gå en utbildning enligt en äldre utbildningsplan när en ny utbildningsplan införts. Högskoleverket konstaterar att fordringarna för examen måste vara uppfyllda för att en student skall få ett examensbevis. Detta kan medföra att studenter som antagits till ett äldre utbildningsprogram måste göra vissa kompletteringar för att uppfylla fordringarna. Verket har inget att invända mot detta, även om det i praktiken innebär att en student måste läsa fler poäng än examen kräver. Universitetet har dock en skyldighet att införa övergångsbestämmelser om sådana behövs.

NN har haft svårt att planera sina studier eftersom hon av universitetet inte kunnat få klarhet i vilka kurser och delar av kurser hon behöver läsa. Högskoleverket är kritiskt till att universitetet först i samband med NNs anmälan till verket har vidtagit åtgärder för att lösa hennes situation. Högskoleverket förutsätter att universitetet beaktar studenter i NNs situation vid utformandet av övergångsbestämmelserna.

Högskoleverket avser att under hösten 2005 följa upp ärendet.

Beslutet har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Anders Mellstrand i närvaro av verksjuristen Barbro Molander.

Annica Lindblom

Anders Mellstrand